Náučný chodník Bardejovské kúpele – Zborovský hradný vrch

Kraj:	Prešovský
Okres:	Bardejov
Geomorfologické jednotky:	Ondavská vrchovina a Busov
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	prírodná rezervácia Zborovský hradný vrch
Prístup:	bus Bardejov, Bardejovské Kúpele
Východisko:	Bardejov, Bardejovské Kúpele, centrum
Trasa:	Bardejov, Bardejovské Kúpele – Pod Magurou – Zborov, podhradie – hrad Zborov – Dlhá Lúka – Bardejovské Kúpele
Dĺžka, prevýšenie:	15 km, prevýšenie 480 m
Čas prechodu:	5 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, ochranárske, kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je zväčša súbežná so žltou a v strednej časti aj červenou (Cesta hrdinov SNP, Európska diaľková trasa E8) turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1989, 1996 rekonštrukcia

Aktuálny stav: Informačné panely zväčša chýbajú (2021).

Textový sprievodca: Sprievodca Náučný chodník Bardejovské Kúpele – Zborovský hradný vrch (1988)

Kontakt: ŠOP SR – Regionálne centrum ochrany prírody Prešov, Švábska 4, 080 05 Prešov, tel. 051 / 7732 713

Poznámka: V Bardejovských Kúpeľoch a ich okolí vedie tiež Lesnícky náučný chodník Čierna mláka a Náučný chodník Sisi a jej zastavenia.

Upozornenie: Záverečný, asi 3,5 km dlhý úsek náučného chodníka medzi Dlhou Lúkou a Bardejovskými Kúpeľmi vedie (mimo turistickej značky) po štátnej ceste.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník ako celok je vhodný pre terénne vyučovanie obmedzene – pozri vyššie aktuálny stav.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Bardejovské Kúpele. Balneologické i klimatické kúpele severne od Bardejova, ako jeho mestská časť, na kontakte Ondavskej vrchoviny a Busova v doline Bardejovského potoka. Ich vznik podmienili vývery prírodných liečivých minerálnych vôd typu alkalicko-slaných, železnatých kyseliek. Najstaršia písomná zmienka o prameňoch pochádza už z roku 1247. Táto skorá informácia je dôsledkom ich polohy pri významnej osade – Bardejove – ako aj obchodnej trase spájajúcej Stredomorie a Balt. Začiatkom 19. storočia patrili kúpele k najvyhľadávanejším v Uhorsku, v kúpeľoch letovala napr. Mária Lujza, dcéra cisára Františka I., neskôr druhá manželka cisára Napoleona, ruský cár Alexander I. i manželka cisára Františka Jozefa I., Alžbeta. Vyviera tu 17 prameňov, v centrálnej parkovej časti kúpeľov je šesť prameňov minerálnych vôd. Voda prameňov „Hlavný“, „Lekársky“ a „Herkules“ je hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, železnatá, uhličitá, hypotonická, studená. Voda prameňa „Alžbeta“ je hydrouhličitanovo-chloridová, sodno-vápenatá, železnatá, uhličitá, hypotonická, studená. Vysoko mineralizované pramene s obsahom oxidu uhličitého sa používajú na pitné kúry, liečebné kúpele a inhalačnú liečbu. V Kúpeľoch sa nachádza expozícia ľudovej architektúry (skanzen) (pozri samostatné heslo > Náučný chodník Sisi a jej zastavenia).

Národná prírodná rezervácia Stebnícka Magura. Chránené územie severne od Bardejova v pohorí Busov na severovýchodných svahoch masívu Stebníckej Magury a Ostrieža vyhlásené v roku 1964 na ochranu prirodzených, miestami až pralesových lesných porastov buka, jedle a javora, ktoré predstavujú fytocenologicky a floristicky jedinečnú ukážku prirodzených a pôvodných spoločenstiev najvyšších polôh Nízkych Beskýd. Južným smerom na rezerváciu takmer nadväzuje **prírodná rezervácia Pralesy Slovenska – Stebnícka Magura**, jedna z početných častí (lokalít) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022, chrániaca prales s porastmi javorovo-lipových sutinových lesov a bukových a jedľovo-bukových kvetnatých lesov.

Zborov. Obec na sever od Bardejova na severozápade Ondavskej vrchoviny v údolí Kamenca. Prvá písomná zmienka z roku 1355. Počas prvej svetovej vojny bola svedkom najťažších bojov na území Slovenska. Južne nad obcou sú ruiny **hradu Zborov** (aj **Makovica**) z prvej polovice 14. storočia, postaveného na ochranu uhorského pohraničia a obchodnej cesty do Poľska. Prvá písomná správa o

ňom pochádza z roku 1347. Patril rôznym šľachtickým rodinám, naposledy Rákociovcom, ktorí ho kúpili v roku 1601. V období stavovských povstaní ho napadlo cisárske vojsko a v roku 1684 ho zbúralo. Počas prvej svetovej vojny ho poškodili boje medzi Rusmi a Rakúšanmi. Hrad je voľne prístupný. Hrad stojí na výraznej krajinnej dominante so zachovalou typickou vegetáciou jedľových bučín, ktorá je od roku 1926 chránená – **prírodná rezervácia Zborovský hradný vrch**.

Bardejov > pozri Náučný chodník pri ZŠ Bartolomeja Krpelca v Bardejove

Ondavská vrchovina. Veľmi rozsiahle pohorie na severovýchode Slovenska zhruba medzi Lenartovom, Terňou, Dlhou nad Cirochou, Jankovcami, Staškovcami a Vápeníkom susediace na severozápade s Busovom a východnou časťou Ľubovnianskej vrchoviny, na juhozápade až juhu s Čergovom a Beskydským predhorím a na východe s Laboreckou vrchovinou. Dvoma krátkymi úsekmi na severe (po stranách susedného pohoria Busov) siaha po slovensko-poľskú štátnu hranicu, za ktorou pokračuje horskými pásmami Beskidu Niskeho. Jeho max. dĺžka a šírka dosahuje okolo 90 × 40 km. Flyšom budované pohorie tvoria striedajúce sa široké chrbty na pieskovcoch s plošinami so širokými brázdami (Raslavická, Kurimská, Stropkovská a Mirošovská) a neveľkými kotlinami (Zborovská a Ohradzianska). Dná širokých dolín Tople a Ondavy, pretekajúcich naprieč celým územím pohoria, vypĺňajú fluviálne sedimenty zvyškov riečnych terás a nív a miestami prolúviá náplavových kužeľov ich prítokov. V oblasti sa strieda pahorkatinový až stredne členitý vrchovinový reliéf. Väčšie nadmorské výšky sa vyskytujú v severozápadnej časti, najvyšším je **Smilniansky vrch, 750 m n. m.** severovýchodne od Zborova. V juhovýchodnej, menej výškovo rozčlenenej časti, chrbty dosahujú okolo 300 – 500 m n. m. Územie je husto osídlené, spolovice zalesnené, spolovice poľnohospodársky využívané, v jeho rámci ležia viaceré mestá (Bardejov, Stropkov, Svidník, Giraltovce). Na Ondave pri južnom okraji pohoria bolo v rokoch 1962 – 1967 vybudované viacúčelové vodné dielo Veľká Domaša. Dolinami Sekčova a Šibskej vody na západe pohoria prechádza od roku 1893 železničná trať Prešov – Bardejov.

Busov. Rozlohou maličký horský geomorfologický celok na severe východného Slovenska pri poľskej hranici na sever od Bardejova akoby vyčlenený z Ondavskej vrchoviny. Na poľskej strane naň nadväzujú Góry Hańczowskie. Tvoria ho výrazné masívy budované synklinálne uloženými pieskovcami (inverzia reliéfu), napr. **Busov 1 002 m n. m.**, Lacková / Lackowa 997 m n. m., Stebnícka Magura 900 m n. m., ktoré sú vypreparované z menej odolných hornín flyša. Pre túto vrchovinu je typická radiálna riečna sieť – hlboké doliny tu prameniacich tokov povodia Tople (a Białej a Ropy v Poľsku) smerujú do všetkých strán. Z veľkej časti je pohorie zalesnené, na dne hlbokých dolín väčších tokov (Oľchovec, Sveržovka, Rosucká voda) sú neveľké sídla obkolesené poľnohospodársky využívanou pôdou. V oblasti vyviera viacero minerálnych prameňov (Cigeľka).

Názvy informačných panelov

1. História Bardejovských Kúpeľov
2. Vegetácia okolia Bardejovských Kúpeľov
3. Geologická stavba územia
4. Národná prírodná rezervácia Magura
5. Prírodná rezervácia Zborovský hradný vrch
6. Z dejín hradu Makovica

MAPY.CZ